

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Akava näkee, että suunnitelmassa tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön päälinjaukset vuosille 2025–2032 ovat hyvin valittu ja niissä on tunnistettu olennaiset asiat. Akava kannattaa näkemystä nostaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan kunnianhimon ja määrän tasoa Suomessa. Akava on myös tyytyväinen päälinjausten tasosta, joka mahdollistaa poliittisen päätöksenteon ja T&K-rahaa myöntävien organisaatioiden päättää tarkemmin rahoituksen kohteista ja käytettävistä instrumenteista. On myös myönteistä, että suunnitelmassa talouden kasvuongelmat ja TKI-toiminta otetaan vakavasti.

Suunnitelman keskeisimmäksi puutteeksi nousee osaajapulan ratkaisemiseen liittyvät puutteelliset linjaukset, jotka ovat yksi merkittävimmistä esteistä tuottavuuden sekä sitä kautta kestäväen talouskasvun ja hyvinvoinnin saavuttamiselle. Koulutustason lasku Suomessa suhteessa muihin OECD-maihin on melko räikeässä ristiriidassa suunnitelman kunnianhimoisten tavoitteiden kanssa. On tärkeää panostaa koulutustason nostamiseen läpi koko koulutusketjun. Pohjan pitää olla laaja ja kunnossa, että syntyy tarpeeksi laaja kärki. Suunnitelman tulisi ottaa vahvemmin kantaa koulutustason nostamisen puolesta, vaikka T&K-rahoitusta ei pääosin voi suunnata koulutukseen.

Lisäksi suunnitelmassa kiinnittää huomiota korkeakoulujen perusrahoituksen puute, joka on ristiriidassa parlamentaarisen TKI-työryhmän suositusten sekä pääministeri Petteri Orpon nykyisen hallitusohjelman kanssa. Yksi hyvä instrumentti olisi suunnata vielä jakamatonta rahoitusta korkeakouluille esimerkiksi profiloitirahoituksen muodossa.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

T&K-toiminnan volyymin kasvu lisää korkeatasoisten T&K-osaajien kysyntää. Näin ollen suunnitelma toteutuessaan lisää korkeakoulutuksen ja tohtorikoulutuksen saaneiden henkilöiden kysyntää. Suomessa on jo nyt pulaa korkeakoulutetuista osaajista ja jos T&K-panostusten rinnalla ei osaajien

määrää pystytään lisäämään, on vaarana, että T&K-panostusten hedelmät valuvat ulkomaille. Kasvuyritykset kasvavat siellä, missä osajia on mahdollista palkata.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Monipuolinen ja laaja T&K-toiminnan yhteistyö yritysten, yliopistojen, tutkimuslaitosten, ammattikorkeakoulujen ja hyvinvointialueiden (ml HUS-yhtymä ja Helsingin kaupunki) on kannatettavaa. On myös myönteistä, että ammattikorkeakoulujen rooli T&K-kumppanina alueensa elinkeinoelämälle on tunnustettu ja tämän edistämiseksi ammattikorkeakoulujen mahdollisuutta saada kilpailtua tutkimusrahoitusta ja rahoituksen saamista ammattikorkeakoulujen yritys yhteistyössä tehtävään soveltavaan tutkimukseen Business Finlandin kautta parannetaan. Business Finlandin rahoitusta kohdistavan linjauksen tulisi jatkossa tunnustaa myös ammatillisen koulutuksen kehittämistoiminta.

Ohjelmassa tavoitellaan Business Finlandin rahoituksella korkeakoulujen ja yritysten yhteistyön vahvistamista. Tämä ei valitettavasti näy suunnitellussa rahoituksessa vastaavasti. Business Finlandin rahoitusta linjataan suunnattavaksi vain yrityksille samoin kuin kevään 2024 kehysriihipäätöksissä. Yhteistyörahoituksen tavoitteena tulee olla se, että projekteissa tehdään yhteistyössä tutkimusta ja että tutkimusosaamista siirtyy yliopistoista yritysisiin.

On hyvä muistaa, että Suomessa tehdään laadukasta terveysalan tutkimusta myös sellaisilla hyvinvointialueilla, joissa ei ole yliopistollista sairaalaa. T&K-rahoitusta tulisi kohdentaa yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden lisäksi muillekin hyvinvointialueille, jotta T&K-toiminta voi kehittyä ja yhteistyö parantua myös näillä alueilla.

Terveysalalla on kunnianhimoisia ja korkeatasoisia tutkimushankkeita, jotka eivät välttämättä kiinnosta yrityksiä niiden vähäisten kaupallistamismahdollisuuksien vuoksi. Tällaisia tutkimuksia saattavat olla esimerkiksi terveystalvujärjestelmään liittyvät järjestelmätutkimukset ja kustannusvaikuttavuustutkimukset. Tällaisten tutkimusten pohjalta saatu tieto on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää Suomen terveydenhuollon kehittämisen kannalta ja siksi tällaisten tutkimusten rahoitus on turvattava kaupallistettavissa olevien tutkimushankkeiden lisäksi.

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

Kannatettavia linjauksia.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

Akava näkee tämän päälinjauksen hyvin olennaisena kunnianhimoisten T&K-tavoitteiden saavuttamiseen. Päälinjauksen alalinjaukset ovat kaikki itsessään kannatettavia ja perustelut hyviä. Erityisesti kannatamme alalinjausta vahvistaa yhteistyötä työnantajien kanssa, jotta tohtorikoulutetuilla olisi uranäkymiä kaikilla työnantajasektoreilla. T&K-tehtävissä työskentelevien tohtorien vaikutusta yritysten kasvuun, tuottavuuden kehitykseen ja tekemiin T&K-panostuksiin tulisi tutkia ja selvittää.

Olemme kuitenkin pettyneitä, että tässä ei oteta vahvemmin kantaa koulutustason nostamisen puolesta. Koulutustason lasku Suomessa suhteessa muihin OECD-maihin on melko räikeässä ristiriidassa suunnitelman kunnianhimoisten tavoitteiden kanssa. On tärkeää panostaa koulutustason nostamiseen läpi koko koulutusketjun.

TKI-toimintaa voi pidemmän päälle laajentaa vain, jos saatavilla on enemmän osaavaa työvoimaa, sekä kotimaista että ulkomaista. Parlamentaarinen TKI-työryhmä arvioi, että vuotuinen TKI-osaajien lisätarve on noin 9 000 henkilöä vuosina 2024–2030. Akava ehdottaakin, että tähän kappaleeseen lisätään kolmas alaotsikko: ”T&K tehtävien henkilöstön määrä lisääntyy”.

Tohtorikoulutukseen, esimerkiksi tohtoripilotin kautta, ja sen jälkeiseen post doc -vaiheeseen panostaminen T&K-rahoituksen kanssa on kannatettavaa, vaikka T&K-rahoitusta ei pääosin voi suunnata koulutukseen. Samanaikaisesti tarvitsemme yhä enemmän ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita soveltavan ja kehittämistoiminnan pariin. Akava ehdottaa, että T&K-rahoitusta voisi suunnata myös korkeakouluille tai elinkeinoelämälle, tukemaan T&K-toiminnan parissa maisterivaiheen opinnäytetöiden tekemiseen.

Akava muistuttaa, että Suomessa tehdään terveysalalla laadukasta uutta tietoa tuottavaa tutkimusta yliopistosairaaloitten lisäksi myös perusterveydenhuollossa ja muissa kuin yliopistollisissa sairaaloissa. Tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettua valtionrahoitusta tulisikin kohdentaa yliopistosairaaloitten lisäksi näihin muihin tutkimusta tekeviin terveydenhuollon yksiköihin, jolloin myös näillä alueilla yhteistyö elinkeinoelämän kanssa uuden tiedon soveltamisessa ja kaupallistamisessa voi lisääntyä.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

Kannatettavia linjauksia.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- **EU:n T&K-yhteistyö**
- **Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö**

Kannatettavia linjauksia.

Suunnitelmassa esitetyt tavoitteet lisätä suomalaisten toimijoiden osallistumista EU:n t&k-hankkeisiin ja vastinrahoituksen kehittäminen ovat kannatettavia. Samalla Suomen tulisi vahvistaa omaa vaikuttamistyötään sekä uuden Horisontti-ohjelman valmistelussa että tki-toiminnan painoarvoa Euroopan Unionin uudessa budjetissa.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Kannatettavia linjauksia.

Akava ehdottaa, että kaksoissiirtymän tärkeyttä suunnitelmassa korostetaan ja nostetaan tähän osioon toiseksi alalinjaukseksi. Jotta kaksoissiirtymä, eli vihreä siirtymä ja digitalisaatio, onnistuu, sitä pitää tukea suuntaamalla huomattava osa TKI-lisäyksestä vihreän siirtymän innovaatioiden synnyttämiseen erityisesti bio- ja kiertotaloudessa.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

Suunnitelman seurannassa on tärkeää seurata koko TKI-järjestelmän kehittymistä ja kehitystarpeita, eikä pelkästään rahoituksen kohdentumista ja käyttöä. Erytisen keskeistä on seurata kehittykö järjestelmä suuntaan, missä osajien määrä Suomessa kehitty suotuisasti, Suomessa syntyy ja kasvaa maailman huippuluokan yrityksiä, tieteemme kansainvälinen taso paranee ja tuottavuus kasvaa.

Vaikuttavuuden seuranta on tärkeää ja sille on löydettävä sopivat mittarit. On myös tärkeää, että rahan jakamiseen, esimerkiksi Business Finlandin ja Suomen Akatemian kautta, on vaikuttavuuden tarkkailua eli instrumentit ja arviointityökalut ovat kunnossa.

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

Koulutustason nostamiseksi tulee laatia viipymättä pitkän aikavälin suunnitelma. Osaaja- ja osaamispula ei saa tulla TK-tavoitteen onnistumisen esteeksi.

Kouzmitchev Konstantin
Akava ry